

תפסיר רס"ג

וְאֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ אֲנִי

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: גְּבַר מִן אַמִּיּה

וּמִן אֲבוֹהֵי תְהוֹן דְּחָלִין. וַיֵּת יוֹמֵי

שְׁבִיִּיא דִּילֵי תִשְׁרוּן. אֲנֵא יי אֱלֹהִיכֹן:

אֶל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֱלִילִים

וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ

לְכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

לֹא תִתְּפֹנוּן בְּתַר טְעוֹן. וְדַחְלוֹן דְּמִתְכָּא. לֹא תַעֲבֹדוּן לְכוּן. אֲנֵא יי

אֱלֹהִיכֹן: וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לִיהוָה

לְרִצְנֹכְם תִּזְבְּחוּ: וְאֵרִי תִפְסוֹן. נִכְסֵת קוּדְשֵׁין קָדֵם יי:

לְרַעוּא לְכוּן תִּפְסוּנִיָּה: בְּיוֹם זֶבְחֹכֶם יֹאכַל וּמִמַּחֲרַת

ואחפצו סבותי. אנא אללה
רבכם אגאזיכם כירא: ד) לא
תולו אלי אלאות'אן.
ומעבודאת מסבוכה. לא
תצנעו לכם. אנא אללה רבכם
אלואחד: ה) ואדא ד'בחתם
ד'בח סלאמה ללה. פעלי מא
ירתציא מנכם אד'בחוה: ו) אן
יפון יוכל פי יום ד'בחתם ומן

— כ"י —

לעשותן אלהות: לא תעשו לכם. לא
תעשו לאחרים ולא אחרים לכם. ואם תאמר
לא תעשו לעצמכם אבל אחרים עושין לכם,
הרי כבר נאמר (שמות כ ג) לא יהיה לך, לא
שלך ולא שלאחרים: כ' וכי תזבחו וגו'. לא
נאמרה פרשה זו אלא ללמד שלא תהא
זבחתן אלא על מנת להאכל בתוך הזמן
הזה, שאם לקבוע להם זמן אכילה, הרי כבר
נאמר (ויקרא ז טו) ואם נדר או נדבה זבח
קרבנו וגו': לרצונכם תזבחהו. תחלת
זבחתו תהא על מנת נחת רוח שיהא לכם
לרצון, שאם תחשבו עליו מחשבת פסול לא
ירצה עליכם לפני: לרצונכם. 6פיימיניט [פיוס].
זהו לפי פשוטו. ורבותינו למדו (מולין יג 6)
מכאן למתעסק בקדשים שפסול, שצריך
שיתפנו לשחוט: ו ביום זבחכם יאכל.
כשתזבחהו, תשחטהו על מנת לאכלו בזמן

אמו ואביו תיראו. כאן הקדים אם לאב,
לפי שגלוי לפניו שהבן ירא את אביו יותר
מאמו, ובכבוד הקדים אב לאם, לפי שגלוי
לפניו שהבן מכבד את אמו יותר מאביו,
מפני שמשדלתו בדברים: ואת שבתתי
תשמרו. סמך שמירת שבת למורא אב,
לומר אף על פי שהזהרתיך על מורא אב,
אם יאמר לך חלל את השבת אל תשמע לו,
וכן בשאר כל המצות: אני ה' אלהיכם.
אתה ואביר חזבים בכבודי, לפיכך לא
תשמע לו לבטל את דברי. איזהו מורא, לא
ישב במקומו ולא ידבר במקומו ולא יסתור
את דבריו. ואיזהו כבוד, מאכיל ומשקה,
מלביש ומנעיל, מכניס ומוציא: ד אל תפנו
אל האלילים. לעבדם. אלילים לשון אל,
כלא הוא חשוב: ואלהי מסכה. תחלתן
אלילים הם, ואם אתה פונה אחריהם, סופך

תפסיר רס"ג

ג'ד. ופוא בקי אלי' אליום
אלת'אלת'. פליחרק באלנאר: ז)
ואן אפל מנה שי פי אליום
אלת'אלת'. פהו כאלאכ'ס לא
יקבל: ח) ואפלה פקד חמל
וזרה. לפיא בדיל קדס אללה.
וינקטע דיאלך אלאנסאן מן
בין קומה: ט) ואדא חצדפתם
זרע בלאדכם. פלא תסתקן
טרה' ציעתך פתחצדהא.
ולקוט זרעך פלא תלקטה:
י) וכרמך פלא תמושה. ומפרוט

והנותר עד-יום השלישי
באש ישרף: ביומא דיתנבים.
יתאכיל וביומא דבתרוהי. ודישתאר
עד יומא תליתאה. בנורא יתוקד:
וואם האכל יאכל ביום
השלישי פגול הוא לא
ירצה: ואם. אתאכלא יתאכיל ביומא
תליתאה. מרחק הוא לא יהי לרעוא:
וואכליו עונו ישא פי-את-

קדש יהוה חלל ונכרתה הנפש ההוא מעמיה:
ודיכליניה חוביה יקביל. ארי ית קודשא די' אחיל. וישתיצי. אנשא
ההוא מעמיה: ט ובקצרכם את-קציר ארצכם לא
תכלה פאת שדך לקצר ולקט קצירך לא
תלקט: ובמחצדכון ית חצרא דארעכון. לא תשיצי. פתא דחקלך
למחצד. ולקטא דחצדך לא תלקיט: ז וכרמך לא תעולל

— רש"י —

בנותר גמור הכתוב מדבר ואינו עגוש פרת
על הנשחט חוץ למקומו שפבר מיעטו
הכתוב. וזהו בנותר גמור מדבר. ובמסכת
פרייתות (כ ט) למדוהו מגזרה שוה: ט לא
תכלה פאת שדך. שנייח פאה בסוף
שדהו: ולקט קצירך. שבלים הנושרים
בשעת קצירה אחת או שתיים, אבל שלש
אינן לקט: י לא תעולל. לא תטל עוללות
שבה ודון נפרות. איזהו עוללות כל שאין לה

שקבעתי לכם פבר: ז ואם האכל יאכל וגוי.
אם אינו ענין לחוץ לזמנו, שהרי פבר נאמר
(ויקרא ז יח) ואם האכל יאכל מבשר זבח
שלמינו וגוי, תנהו ענין לחוץ למקומו. יכול
זהו חייבין פרת על אכילתו, תלמוד לומר
(טס) והנפש האכלת ממנו עונה תשא, ממנו
ולא מחברו, יצא הנשחט במחשבת חוץ
למקומו: פגול. מתועב, כמו (ישעי סו ז)
ומרק פגולים פליהם: ח ואכליו עונו ישא.

וזלק הדקדוק: ה פי-את קדש י"י חלל. תיבת כי במקף לא בתביר בכל ספרי תימן וכ"כ ר"מ
לונזאנו ז"ל:

תפסיר רס"ג

פרמך פלא תלקטה. בל
 אתרפהא לאלציעוף ואלג'ריב.
 אנא אללה רבכם אגאזיכם
 כירא: יא) לא תסרקו. ולא
 יגחד ולא ינפת' כל אמר
 בצאחבה: יב) ולא תחלפו
 באסמי באטלא. פאנד
 אדיא בדלת אסם רבד.
 אנא אללה אלמעאקב:
 יג) לא תג'שם צאחבך ולא
 תג'צ'בה. ולא תבית אגרה'
 אלאגיר. ענדך אלי' אלג'דאה:

וּפְרַט פְּרִמֶךָ לֹא תִלְקֹט
 לְעֵנִי וְלִגְר' תִּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי
 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וְכִרְמֶךָ לֹא
 תִעְלִיל. וְנִתְרָא דְכִרְמֶךָ לֹא תִלְקִיט.
 לְעֵנֵי וּלְגִיזְרֵי תִשְׂבֹּק יְתֵהוֹן. אֲנִי יי
 אֱלֹהֵיכֶן: ספרי תימן לֹא תִגְנְבוּ
 וְלֹא תִכְחָשׁוּ: וְלֹא תִשְׁקְרוּ
 אִישׁ בְּעַמִּיתוֹ: לֹא תִגְנְבוּן. וְלֹא
 תִכְדְּבוּן וְלֹא תִשְׁקְרוּן אֲנִשׁ בְּחִבְרֵיהֶן: יב
 לִשְׁקֹר וְחִלְלַת אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: וְלֹא
 תִשְׁתַּבְּעוּן בְּשֵׁם לְשִׁקְרָא. וְתַחֲלִיל יְת' שְׁמָא דְאֱלֹהֶךָ אֲנִי יי:
 לֹא תִעֲשֶׂשׂךָ אֶת־רַעְךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא־תִלְוִין
 פְּעֻלַּת שְׂכִיר אֶתְךָ עַד־בְּקָר: לֹא תַעֲשׂוּק יְת' חִבְרֶךָ
 וְלֹא תִינּוֹס. לֹא תְבִית. אֲגָרָא דְאֲגִירָא. לְוֹתְךָ עַד צַפְרָא:

— כס"י —

ונשבע על שקר, ישלם קרן וחומש. למדנו
 עונש, אזהרה מנין, תלמוד לומר ולא
 תשקרו: לא תגנבו ולא תכחשו ולא
 תשקרו ולא תשבעו. אם גנבת, סופך
 לכחש, סופך לשקר, סופך להשבע לשקר:
 יז ולא תשבעו בשמי. למה נאמר, לפי
 שנאמר (שמות כ ז) לא תשא את שם ה'
 אלהיך לשוא, יכול לא יהא חיוב אלא על שם
 המיוחד, מנין לרבות כל הכנויין, תלמוד
 לומר ולא תשבעו בשמי לשקר, כל שם שיש
 לי: יג לא תעשק. זה הכובש שכר שכיר:
 לא תלוי. לשון נקבה מוסב על הפעלה:

לא כתף ולא נטף ופרט פרמך. גרגרי
 ענבים הנושרים בשעת בצירה: אני ה'
 אלהיכם. דין להפרע ואיני גובה מכם אלא
 נפשות, שנאמר (משלי כג כג) אל תגזל דל וגוי
 כי ה' זריב ריבם וגוי: יא לא תגנבו. אזהרה
 לגונב ממון, אבל לא תגנוב (שמות כ יג)
 שבעשרת הדברות, אזהרה לגונב נפשות,
 דבר הלמד מענינו, דבר שחיבין עליו מיתת
 בית דין: ולא תכחשו. לפי שנאמר
 (ויקרא כ כג) וכחש בה, משלם קרן וחומש.
 למדנו עונש, אזהרה מנין, תלמוד לומר ולא
 תכחשו: ולא תשקרו. לפי שנאמר (ס)

תפסיר רס"ג

(יד) לא תשתם אצמא. ובין ידי אצמא. לא תצויר מעת'רא. וכף רבך אנא אללה אלמעאקב: טו) לא תצנעו גורא פי אלחכם. ולא תחאבון פקירא. ולא תבתהגון גלילא. בל אחכם פי מא בין קומך באלעדל: טז) לא תמץ מאהל'א

י' לא-תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני יהוה: לא תלוט דלא שמע. וקדם דלא חזי. לא תשים תקלא. ותדחל מאלהך אנא יי: לא- (שני) (חמישי כשהן עחוברות) טז

תעשו עול במשפט לא תשא פני-דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפט עמיתך: לא תעבדון שקר בדין. לא תסב אפי מספינא. ולא תהדר אפי רבא. בקושטא תדיניה לחברך: טז לא תלך רכיל בעמיה

— כ"י —

לפיכך נאמר בו ויראת מאלהיך המכיר מחשבותיך. וכן כל דבר המסור ללב שלאדם העושהו ואין שאר הבריות מכירות בו. נאמר בו ויראת מאלהיך: טו לא תעשו עול במשפט. מלמד שהדין המקלקל את הדין קרוי עול, שנאוי ומשקץ, חרם ותועבה. שהעול קרוי תועבה, שנאמר (דברים כ"ט) כי תועבת ה' יוגי כל עשה עול, והתועבה קרויה שקץ וחרם, שנאמר (ס"ז כו) ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמוהו שקץ תשקצנו וגי: לא תשא פני דל. שלא תאמר עני הוא זה והעשיר חייב לפרנסו, אזכנו בדין, ונמצא מתפרנס בנקיות: ולא תהדר פני גדול. שלא תאמר עשיר הוא זה בן גדולים הוא זה, היאך אבישנו ואראך בבשתו, עונש יש בדבר, לכך נאמר ולא תהדר פני גדול: בצדק תשפט עמיתך. כמשמעו. דבר אחר הוי דן את חברך לכף זכות: טז לא תלך רכיל. אני אומר על שם

עד בקר. בשכיר יום הכתוב מדבר, שיציאתו משקעה החמה, לפיכך זמן גבוי שכרו כל הלילה. ובמקום אחר הוא אומר (דברים כ"ט) ולא תבוא עליו השמש, מדבר בשכיר לילה, שהשלמת פעלתו משיעלה עמוד השחר, לפיכך זמן גבוי שכרו כל היום. לפי שנתנה תורה זמן לבעל הבית עונה לבקש מעות: י' לא תקלל חרש. אין לי אלא חרש, מנין לרבות כל אדם, תלמוד לומר (שמות כ"ז) בעמך לא תאר, אם בן למה נאמר חרש, מה חרש מיוחד שהוא בחיים אף כל שהוא בחיים, יצא המות שאינו בחיים: ולפני עור לא תתן מכשל. לפני הסומא בדבר לא תתן עצה שאינה הוגנת לו, אל תאמר מכור שדך וקח לך חמור, ואתה עוקף עליו ונוטלה המנו: ויראת מאלהיך. לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע אם דעתו שלזה לטובה או לרעה, ויכול להשמט ולומר לטובה נתפונתי

תפסיר רס"ג

לֹא תַעֲמֹד עַל-דָּם רֵעֶךָ
אֲנִי יְהוָה: לֹא תִיכּוֹל קוֹרְצִין
בְּעַמֶּךָ. לֹא תִקּוֹם עַל דְּמַא דְּחִבְרְךָ. אֲנִי
יְי: לֹא-תִשָּׂא אֶת-אֲחִיךָ
בְּלִבְבְּךָ הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת-

בְּקוֹמְךָ. וְלֹא תִקּוֹם עָלַי דָּם
 צִאחֲבֶךָ. אֲנִי אֱלֹהִים אֲלֹמְעֵאקֹב:
 (ז) לֹא תִשָּׂא אֶת-אֲחִיךָ פִּי קִלְבְּךָ. בַּל
 עֲצִיבָה וְעֲצִיבָה. וְלֹא תִחַמְלַ עֲנָה
 וְזָרָא: יח) לֹא תִנְקָם וְלֹא תִחַקֵּךָ
 עָלַי קוֹמְךָ. וְאֲחֲבָב לְצִאחֲבֶךָ

עַמִּיתְךָ וְלֹא-תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא: לֹא תִשָּׂא יָת אַחֲוֶךָ
בְּלִבְבְּךָ. אֲוֹכַחָא תּוֹכַח יָת חִבְרְךָ. וְלֹא תִקְבִּיל עַל דִּילִיָּה חוֹבָא:
לֹא-תִקָּם וְלֹא תִטֹּר אֶת-בְּנֵי עַמֶּךָ וְאֶהְבֵּת
לְרֵעֶךָ כַּמוֹךָ אֲנִי יְהוָה: לֹא תִקּוֹם וְלֹא תִטֹּר דְּבָבוּ לְבַנְי עַמְךָ.

— רס"י —

בִּי מִלְכָּא (צרכות כח ט). נִרְאָה בְּעֵינֵי שְׁהִיָּה
 מִשְׁפָּטִים לְאֲכֹל בְּבֵית הַמִּקְבֵּל דְּבִרְיָהֶם שׁוּם
 הַלְעֵטָה, וְהוּא גָמַר חֲזוּק, שְׁדַבְרֵיו מְקִימִים
 וְיַעֲמִידֵם עַל הָאֲמֵת, וְאוֹתָהּ הַלְעֵטָה נִקְרָאת
 אֲכִילַת קְרָצִין, לְשׁוֹן קוֹרְץ בְּעֵינָיו (מסלי ו יג),
 שְׁכַן דְּרָף פֶּל הוֹלְכֵי רְכִיל לְקֹרֵץ בְּעֵינֵיהֶם
 וְלִרְמוֹז דְּבִרֵי רְכִילוֹתָן, שְׁלֵא יִבְיֵנוּ שְׂאָר
 הַשׁוֹמְעִים: **לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רֵעֶךָ.** לְרֵאוֹת
 בְּמִיתָתוֹ וְאֵתָהּ יִכּוֹל לְהַצִּילוֹ, כְּגוֹן טוֹבַע
 בְּנֵהָר, וְחֵזָה אוֹ לְסָטִים בְּאִים עָלָיו: **אֲנִי ה'.**
 נִאֲמַן לְשִׁלְמֵ שְׂכָר, וְנִאֲמַן לְהַפְרֵעַ: **יְי וְלֹא**
תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא. לֹא תִלְבִּין אֶת פְּנֵי
 בְּרַבִּים: **יְי לֹא תִקָּם.** אָמַר לוֹ הַשְּׂאִילָנִי
 מִגְלָף. אָמַר לוֹ לֹא. לְמַחֵר אָמַר לוֹ הַשְּׂאִילָנִי
 קְרָדְמָךְ. אָמַר לוֹ אֲנִי מִשְׂאִילָךְ כְּדָרְךָ שְׁלֵא
 הַשְּׂאִילָתְנִי, זֶה הִיא נְקִימָה, וְאִיזוֹ הִיא נְטִירָה,
 אָמַר לוֹ הַשְּׂאִילָנִי קְרָדְמָךְ. אָמַר לוֹ לֹא.
 לְמַחֵר אָמַר לוֹ הַשְּׂאִילָנִי מִגְלָף. אָמַר לוֹ הֵא
 לָךְ וְאֲנִי כְּמוֹתָךְ, שְׁלֵא הַשְּׂאִילָתְנִי. זֶה הִיא
 נְטִירָה, שְׁנוֹטֵר הָאִיבָה בְּלָבוּ אֵף עַל פִּי שְׂאִינוּ
 נוֹקָם: **וְאֶהְבֵּת לְרֵעֶךָ כַּמוֹךָ.** אָמַר רַבִּי

שְׁכַל מְשֻׁלְחֵי מְדִינִים וּמְסַפְרֵי לְשׁוֹן הַרַע
 הוֹלְכִים בְּבֵתֵי רַעִיָּהֶם לְרַגֵּל מַה יִּרְאוּ רַע אוֹ
 מַה יִּשְׁמַעוּ רַע לְסַפֵּר בְּשׁוּק, נִקְרָאִים הוֹלְכֵי
 רְכִיל, הוֹלְכֵי רְגִילָה אֶשְׁפִּימֵנִי ט' צלע"ז [רגול].
 וְרֵאָיָה לְדַבְרֵי, שְׁלֵא מְצִינוּ רְכִילוֹת שְׂאִין
 כְּתוֹב בְּלְשׁוֹן הַלִּיכָה לֹא תִלְךָ רְכִיל, הוֹלְכֵי
 רְכִיל נְחֻשֶׁת וּבְרוֹל (וימיכ ו כח), וְשְׂאָר לְשׁוֹן
 הַרַע אִין כְּתוֹב בּוֹ הַלִּיכָה מְלֻשְׁנֵי בְּסִתֵּר
 רַעְהוֹ (תְּכֵלֵס קא ט), לְשׁוֹן רְמִיָּה (שס ק ט),
 לְשׁוֹן מְדַבְּרַת גְּדוּלוֹת (שס יז ד), לְכַף אֲנִי
 אוֹמֵר שְׁלְשׁוֹן רְכִיל לְשׁוֹן הוֹלָף וּמְרַגֵּל,
 שְׁהַכֵּף נְחֻלְפַת בְּגִימָ"ל, שְׁכַל הָאוֹתִיוֹת
 שְׁמוֹצְאֵיהֶם מִמְּקוֹם אֶחָד מִתְּחִלְפוֹת זֶה בְּזֶה,
 בִּי"ת בְּפ"א וּבְנִי"ו, גִּימָ"ל בְּכ"ף וְקו"ף, נו"ן
 בְּלמ"ד, וְרִי"ש וְז"ן בְּצד"י וְכֵן (ש"צ יט כח)
 וְרַגֵּל בְּעֵבֶדְךָ, רַגֵּל בְּמִרְמָה לֹמֵר עָלַי רַעְהוֹ,
 וְכֵן (תְּכֵלֵס טו ג) לֹא רַגֵּל עַל לְשׁוֹנוֹ, וְכֵן רוֹכֵל
 הַסּוֹחֵר וּמְרַגֵּל אַחֵר כֹּל סְחוּרָה, וְכֹל הַמוֹכֵר
 בְּשָׂמִים לְהַתְקַשֵּׁט בָּהֶם הַנְּשִׂים, עַל שֵׁם
 שְׁמַחֲזֹר תְּמִיד בְּעִירוֹת נִקְרָא רוֹכֵל, לְשׁוֹן
 רוֹגֵל, וְתַרְגוּמוֹ לֹא תִיכּוֹל קְרָצִין, כְּמוֹ (דניאל ג ט)
 וְאֲכֹלוּ קְרָצִיהוֹן דִּי יְהוּדִיא, אֲכֹל בֵּיהּ קְרָצָא

תפסיר רס"ג

מתיל נפסד. אנא אללה
אגאזיד כירא: יט) רסומי
פאחפצ'והא. בהאימד לא
תנזוהא מן נועין. וציאעד לא
תזרעהא מן נועין. ותזוב מן
נועין מלחמין. לא יעלו עליך:
כ) ואי רגל ציאגע אמראה
מצ'אגעה' אנסאל. והי אמה
מכטובה לאי רגל כאן. ופדא
לם תפדא. ועתקאה לם ידפע

ותרחמיה לחברך פותך: אנא יי:

את-חקתי

טלויטער בספרי
טיטן

תשמרו בהמתך לא-
תרביע בלאים שדך לא-
תזרע בלאים ובגד בלאים
שעטנו לא יעלה עליך: ית
קימי תטרון. בעיךך לא תרביב עירובין.
חקלך לא תזרע עירובין. ולבוש עירובין

שעטניא. לא יסק עלך: ב ואיש כי-ישכב את-אשה
שכבת-זרע והוא שפחה נחרפת לאיש
והפדה לא נפדתה או חפשה לא נתן-לה
בקרת תהיה לא יומתו כי-לא חפשה:
וגבר. ארי ישכוב ית אתתא שכבת זרעא. והיא אמא אחידא לגבר.

— כ"י —

שחציה שפחה וחציה בת חורין המאורסת
לעבד עברי שמתר בשפחה. הכתוב מדבר:
והפדה לא נפדתה. פדויה ואינה פדויה
וסתם פדיון בכסף: או חפשה. בשטר:
בקרת תהיה. היא לוקה ולא הוא. יש על בית
דין לבקר את הדבר שלא לחיבה (י"ג: לחיבו)
מיתה: כי לא חפשה. ואין קדושיה קדושין
גמורין. ורבותינו למדו מכאן שמי שהוא
במלקות יחא בקריאה. שהדינים המלקין
קורין על הלוקה (דברים כח נח, ט) אם לא
תשמר לעשות וגוי והפלא ה' את מכותך וגוי:
כי לא חפשה. לפיכך אין חיב עליה מיתה.
שאין קדושיה קדושין. הא אם חפשה,
קדושיה קדושין וחיב מיתה:

עקיבא זה כלל גדול בתורה: יט את חקתי
תשמרו. ואלו הן בהמתך לא תרביע בלאים
וגוי חקים אלו גזרות מלך שאין טעם לדבר:
ובגד בלאים. למה נאמר, לפי שנאמר לא
תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדו (דבר כג יב).
יכול לא ילבש גיזי צמר ואניצי פשתן.
תלמוד לומר בגד. מנין לרבות הלכדים.
תלמוד לומר שעטנו. דבר שהוא שוע טווי
ונזו. ואומר אני נזו לשון דבר הנמלל ושזור
זה עם זה לחברו, מיסטי"י זלע"ז [לערבב].
כמו (מועד קטן יב ז) חזין לנאזי דאית בהון.
שאנו מפרשין לשון כמוש פליסטי"ס. ולשון
שעטנו פרש מנחם. מחברת צמר ופשתים:
כ נחרפת לאיש. מיועדת ומיוחדת לאיש.
ואיני ידע לו דמיון במקרא. ובשפחה כנענית

תפסיר רס"ג

אליהא. פֿלֿתֿכֿון מֿחֿדוּדָהּ. וְלֹא יִקְתָּלֵא אָדָם לִם תִּעֲתֶק; (כא) פֿלֿיֵאת בִּקְרֵבֵאנָה לָלֵה. אֱלִי בֵּאב כִּבֵּא אֶלְמֹחֲצִיר. כִּבְשֵׂא לִקְרֵבֵאן אֱלֵאתִים; (כב) פֿיסִתְגִּיפֵר עֵנָה אֱלֵאמֵאם בִּין יָדֵי אֱלֵלָהּ. עַן כִּטְיִיתָהּ אֱלֵדִי אֶכְטֵא. פֿיגִפֵּר לֵה דֵאֱלֵד; (כג) וְמִדִּי תִדְכִּלֹּן אֱלִי אֱלֵבֵלֵד. פֿתְגִרְסֹן פֿל שִׁגֵר מִטַּעַם. פֿתְחִדְמוּ תִמְרָה תִחְרִימֵא. תִלֵּאתִ סִנִּין. יִפֿון עֲלֵיכֶם מִחִדְמֵא לֹא יִוְכַל; (כד) וְפִי אֱלֵסְנָה אֱלֵדֵאבְעָה. יִפֿון גְּמִיעַ תִּמְרָה. מִקְדָּסֵא

וְאֶת־פִּרְקָא לֹא אֶת־פְּרִיקַת בְּכֶסֶף־א. או חִירוּתָא לֹא אֶת־יְהִיבַת לֵה בִשְׁטֵר. בְּקוּרְתָּא תְּהִי בֵּהּ. לֹא יִמוּתוּן אָרִי לֹא אֶת־חֲרָרַת: כֹּא וְהֵבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ לִיהוָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֵיל אֲשָׁם: וְיִיתִי יְת אֲשָׁמִיָּה לְקֹדֶם יי. לְתִרַע מִשְׁכַּן זְמֵנָא. דְּכִרָא לֵאשְׁמָא: כֹּב וְכִפֹּר עָלֶיךָ הִכֵּיךָ בְּאֵיל הָאֲשָׁם לִפְנֵי יְהוָה עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ מִחַטָּאתוֹ

אֲשֶׁר חָטָא: וְיִכְפֹּר עֲלוּהִי כִהְנָא. בְּדִכְרָא דֵאשְׁמָא קֹדֶם יי. עַל

חֹבְתֵיהָ דְחָב. וְיִשְׁתַּבֵּיך לִיהוָה מִחֹבְתֵיהָ דְחָב: פ * ❀ רִבִיעֵי בְסִפְרֵי תִיּוֹן ❀

(שלישי) כֹּג וְכִי־תִבְאוּ אֶל־הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶם כָּל־עֵץ מֵאֲכָל וְעֲרַלְתֶם עֲרַלְתוֹ אֶת־פְּרִיו שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרָלִים לֹא יֵאָכֵל: וְאָרִי תִיעֲלוּן לְאֶרֶץ־א. וְתִצְבֹּן כָּל אֵילָן דְּמִיכֵל. וְתִרְחֲקוּן רַחֲקָא יְת אַבִּיָּה. תִלַּת שָׁנִין. יְהִי לְכוּן מְרַחֵק לְאֶבְדָּא לֹא יִתְאָכֵל: כֹּד וּבִשְׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל־פְּרִיו קֹדֶשׁ הֵלֹאִים לִיהוָה:

יש גורסים כאן שיש כשהו בחזקת מיוחדת

— כס"י —

כֹּג וְנִסְלַח לוֹ מִחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא. לְרַבּוֹת אֶת הַמְזִיד כְּשׁוֹגֵג: כֹּג וְעֲרַלְתֶם עֲרַלְתוֹ. וְאֲטַמְתֶם אֲטִימְתוֹ. יְהֵא אָטוּם וְנִסְתָּם מִלִּיקְהוֹת מִמְּנוֹ: שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרָלִים. מֵאִימְתִי מוֹנָה לוֹ מִשְׁעַת נְטִיעָתוֹ. יְכוּל אִם הִצְנִיעוּ, לְאַחַר שְׁלֹשׁ שָׁנִים יְהֵא מִתָּר, תִּלְמוּד לִזְמֵר יְהִיָּה, בְּהִוִּיתוֹ יְהֵא: כֹּד יְהִיָּה כָּל פְּרִיו קֹדֶשׁ. כִּמְעֵשֶׁר שְׁנֵי

תפסיר רס"ג

מִוֹהֵלָא לְלֵה: כַּה) וְפִי אֶלְסֵנָה
אֶלְכִי־מִסָּה. תֹּאכְלוּ תִמְרָה.
פֶּאֱנִי אֵלְלָה רַבְכֶּם אֲזִיד לָכֶם פִּי
גִּילְתָּה: כֹּו) לֹא תֹאכְלוּ עֲלֵי
אֲלֵדִם. לֹא תִתְטִיְרוּ וְלֹא
תִתְפַּאֲלוּ: כֹּז) וְלֹא תִחַדְדְּקוּ
בְּזֹאֲיֹא רֹוֹסְכֶם. וְלֹא תִסְתַּאֲצֵל
וְזֹאֲיֹא לַחִיתָד: כַּח) וְכִדְשָׂא עֲלֵי
מִיִּית. לֹא תִגְעֵלוּ פִי אַבְדָּאֲנָכֶם.

וּבִשְׂתָא רַבִּיעִיתָא. יְהִי כָּל אַבִּיָּה. קוֹדֶשׁ
תּוֹשְׁבָחָן קָדֶם יִי: כַּה וּבִשְׁנָה
הַחֲמִישִׁתַּת תֹּאכְלוּ אֶת־פְּרִיֹו
לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוֹאֲתוּ אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וּבִשְׂתָא
חֲמִישִׁיתָא. תִּיכְלוּן יֵת אַבִּיָּה. לְאוֹסְפָא
לְכוּן עַל־לִתִּיה. אֲנָא יִי אֱלֹהֵכוּן: כֹּז לֹא

תֹּאכְלוּ עַל־הַדָּם לֹא תִנְחֲשׁוּ וְלֹא תִעֹנְנוּ: לֹא
תִיכְלוּן עַל דְּמָא. לֹא תִנְחֲשׁוּן וְלֹא תִעֹנוּן: כֹּז לֹא תִקְפוּ פֶּאֱת
רֵאשִׁיכֶם וְלֹא תִשְׁחִית אֶת פֶּאֱת זְקִנְד: לֹא תִקְפוּן.
פֶּתָא דְרִישְׁכוּן. וְלֹא תַחֲבִיל. יֵת פֶּתָא דְדִקְנָד: כַּח וְשֶׁרֶט לְנֶפֶשׁ
לֹא תִתְנוּ בְּבִשְׂרֵכֶם וּכְתַבַּת קַעֲקַע לֹא תִתְנוּ

— כַּח —

וְאִזְהֵרָה לְאוֹכֵל מִבְּהֵמַת חֲלִין טָרֵם שְׂתַצָּא
נִפְשָׁה, וְעוֹד הִרְבֵּה: לֹא תִנְחֲשׁוּ. כְּגוֹן אֵלוּ
הַמִּנְחָשִׁין בְּחֻלְדָּה וּבְעוֹפוֹת, פִּתּוּ נִפְלָה מִפִּיֹו,
צְבִי הַפְּסִיקוּ בְּדִרְךָ: וְלֹא תִעֹנְנוּ. לְשׁוֹן
עוֹנוֹת וְשַׁעוֹת, שְׂאוּמֵר יוֹם פְּלוּנִי יִפֵּה
לְהַתְחִיל מִלְּאֲכָה, שַׁעָה פְּלוּנִית קִשָּׁה לְצֵאתָ:
כֹּז לֹא תִקְפוּ פֶּאֱת רֵאשִׁיכֶם. זֶה הַמְּשׁוּה
צִדְעִיו לְאַחֲרֵי אֲזוּנוּ וּלְפִדְחָתוֹ, וְנִמְצָא הִקְפָּה
רֵאשׁוּ עַגֵּל סְבִיב, שַׁעֵל אַחֲרֵי אֲזוּנֵי עֲקָרִי
שַׁעֵרוּ לְמַעֲלָה מִצִּדְעֵי הִרְבֵּה: פֶּאֱת זְקִנְד.
סוֹף הַזְּקֵן וּגְבוּלָיו. וְהֵן חֲמֵשׁ שְׁתֵּים בְּכֹל לְחֵי
וְלְחֵי לְמַעֲלָה אֲצֵל הָרֵאשׁ שֶׁהוּא רַחֵב וְיֵשׁ בוֹ
שְׁתֵּי פִּאוֹת, וְאַחַת לְמַטָּה בְּסִטְרוֹ מְקוֹם חֲבוּר
שְׁנֵי הַלְחָיִים יַחַד: כַּח וְשֶׁרֶט לְנֶפֶשׁ. כֵּן דִּרְכָן
שֶׁלְאַמּוֹרִיִּים לְהִיּוֹת מְשֻׁרְטִין בְּשֶׁרֶם בְּשִׁמַּת

שְׂכֵתוֹב בוֹ (ויקרא כז ט) וְכֹל מַעֲשֵׂר הָאָרֶץ וְגוֹי
קֹדֶשׁ לַה'. מִה מַעֲשֵׂר שְׁנֵי אֵינּוּ נֶאֱכָל חוּץ
לְחֹמַת יְרוּשָׁלַיִם אֲלֵא בְּפִדְיוֹן, אִף זֶה כֵּן.
וְדָבָר זֶה הַלּוּלָם לַה' הוּא, שְׁנוּשָׂאוּ שֵׁם
לְשִׁבְחָה וְלַהֲלֵל לְשָׁמַיִם: כַּח לְהוֹסִיף לָכֶם
תְּבוֹאֲתוּ. הַמְצָנָה הַזֹּאת שְׂתִשְׁמְרוּ תַהֲיִה
לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוֹאֲתוּ, שְׁבִשְׂכָרָה אֲנִי מְבָרַךְ
לָכֶם פְּרוֹת הַנְּטִיעוֹת. הִיָּה רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר
דְּבָרָה תוֹרָה כְּנֶגֶד יֵצֵר הָרַע, שְׁלֵא יֵאמֵר
אָדָם הִרִי אַרְבַּע שָׁנִים אֲנִי מַצְטַעֵר בוֹ חֲנִים,
לְפִיכָף נֶאֱמַר לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוֹאֲתוּ: אֲנִי ה'.
אֲנִי ה' הַמְּבַטֵּיחַ עַל כָּף וְנֶאֱמַן לְשִׁמּוֹר
הַבְּטָחָתִי: כֹּז לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם. לְהִרְבֵּה
פְּנִים נִדְרֵשׁ בְּסִנְהֶדְרִין (סג ט) אִזְהֵרָה שְׁלֵא
יֵאכֵל מִבֶּשֶׂר קְדוּשִׁים לְפָנַי וְרִיקַת דָּמִים,

תפסיר רס"ג

בְּכֶם אֲנִי יְהוָה: וְחָבּוּל עַל מִית.
 לֹא תִתְנֹן בְּבִשְׂרוֹכּוֹן. וְרוּשְׁמִין חֲרִיתִין.
 לֹא תִתְנֹן בְּכוֹן. אֲנִי יי: כֹּס אֵל-
 תַּחֲלִל אֶת-בְּרִיתְךָ לְהִזְנוֹתָהּ
 וְלֹא-תִזְנֶה הָאָרֶץ וּמְלֵאָהּ
 הָאָרֶץ זִמָּה: לֹא תַחֲלִיל יֵת בְּרִיתְךָ
 לְאִטְעִיוֹתֶיהָ. וְלֹא תִטְעֵי אֶרְעָא. וְתַתְּמְלִי
 אֶרְעָא עֵצַת חֲטִיין: לְ אֶת-שַׁבְּתֹתַי
 תִּשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ אֲנִי יְהוָה: יֵת יוֹמֵי שַׁבְּיָא
 דִּילֵי תִשְׁרוֹן. וּלְבֵית מִקְדָּשֵׁי תִהוֹן דְּחֲלִין. אֲנִי יי: לֹא אֵל-תִּפְנוּ
 אֵל-הָאֲבֹת וְאֵל-הַיְדֻעָנִים אֵל-תִּבְקְשׁוּ לְטַמְאָה
 בְּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: לֹא תִתְפַּנּוֹן בְּתַר בְּדִין וּזְכוּרוּ.
 לֹא תִתְבָּעוֹן לְאִסְתַּאֲבָא בְּהוֹן. אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם: לֹב מִפְּנֵי שִׁיבָה

וּפְתַאֲבָה וְשֵׁם. לֹא תַגְעֵלוּ
 פִּיכֶם. אֲנִי אֱלֹהֵי אֲלִמְעַאֲקָב:
 (כט) וְלֹא תַבְדִּיל אֲבַנְתֶּךָ
 לְאִלְפִגּוּר. כֹּלֹא יַפְגֵּר אֵהֵל
 אֲלֵאֲרִץ. פְּתַמְתְּלִי פְּוֹאֲחֶשׂא:
 (ל) סְבוּתֵי פְּאֲחַפְצִי וְהֵא. וּמִקְדָּסֵי
 פְּהַאֲבוּהָ. אֲנִי אֱלֹהֵי
 שְׂדֵפְתֵהֶמָּא: (לא) וְלֹא תִלוּ אֵלֵי
 אֲלִמְשַׁעוּדִין וְאֲלַעְדֵּאֲפִין. וְלֹא
 תִטְלַבוּ אֵן תַּעֲצוּנֵי בְּהָא. אֲנִי
 אֱלֹהֵי רַבְּכֶם עֵאלֶם אֲלִגִּיב:

— רש"י —

תִּירָאוּ. לֹא יִכְנַס בְּהַר הַבַּיִת לֹא בְּמִקְלוֹ וְלֹא
 בְּמִנְעֵלוֹ וּבְאִפּוֹנְדוֹתוֹ וּבְאִבְקָ שְׁעַל רִגְלָיו. וְאִפּ
 עַל פִּי שְׁאֵנֵי מוֹהֵירְכֶם עַל הַמִּקְדָּשׁ, אֶת
 שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ אֵין בְּגִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
 דְּזִמָּה שַׁבְּתֵי: לֹא אֵל תִּפְנוּ אֵל הָאֲבֹת.
 אֲזַהְרָה לְבַעַל אוֹב וְיִדְעוּנֵי. בְּעַל אוֹב זֶה
 פִּיתוּם הַמְדַבֵּר מִשְׁחִיו. וְיִדְעוּנֵי מְכַנְּסֵי עֵצִים
 חֲזִיהַ שְׁשֻׁמָּה יִדְוַע לְתוֹף פִּיו וְהַעֲצֵם מְדַבֵּר:
 אֵל תִּבְקְשׁוּ. לְהִיּוֹת עֲסוּקִים בָּם, שְׁאֵם
 תַּעֲסִקוּ בָם אֶתְּם מִטַּמְאִין לְפָנֵי וְאֵנִי מִתְעַב
 אֶתְּכֶם: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. דְּעוּ אֶת מִי אֶתְּם
 מְחִלְפִין בְּמִי: לֹב מִפְּנֵי שִׁיבָה תִקוּם. יְכוּל

לְהֵם מִת: וּבְתַבְתָּ קַעְקַע. כְּתַב הַמִּקְדָּה
 וְשִׁקוּעַ שְׁאֵינוּ נִמְחַק לְעוֹלָם שְׁמִקְעָקַעוּ בְּמַחַט
 וְהוּא מִשְׁחִיר לְעוֹלָם: קַעְקַע. לְשׁוֹן (כַּמֵּד' כַּד) (ד'
 וְהוֹקַע אוֹתָם, (שְׁמוּל' ז' כַּו) וְהוֹקַעְנוּם.
 תוֹחֲבִין עֵץ בְּאֲרֶץ וְתוֹלִין אוֹתָם עֲלֵיהֶם
 וְנִמְצְאוּ מְחֻקִּין וְתוֹחֲבִין בְּשִׁרְקַע, פּוֹרְטוּיִיט
 זַלְטִי [נְעוּץ]: כֹּס אֵל תַּחֲלִיל אֶת בְּרִיתְךָ
 לְהִזְנוֹתָהּ. בְּמוֹסַר בְּתוֹ פְּנוּיָה לְבִיאָה שְׁלֵא
 לְשֵׁם קְדוּשִׁין: וְלֹא תִזְנֶה הָאָרֶץ. אִם אֶתְּהָ
 עוֹשֶׂה בֵּן הָאָרֶץ מוֹנֶה אֶת פִּירוּתִיהָ לְעִשׂוֹתָן
 בְּמִקוּם אַחַר וְלֹא בְּאֲרֻצְכֶם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר
 (יִרְמִי' ג' ג') וַיִּמְנְעוּ רַבְבִּים וְגו': לְוּמִקְדָּשֵׁי

תפסיר רס"ג

לב) מן בין ידי ד'ו אלשיבה פקם ואבתהג וגה אלשיד. וכף רבד אנא אללה: לג) ואדא ספן מעכס גריב פי בלדכס. פלא תצ'הדוה: לד) וליכון מעכס כצריח מנכס. אלג'ריב אלדכיל פי מא בינכס. ואחבב לה כנפסד. לאנה טאל מא כנתם גרבא פי בלד מצר. אנא אללה רבכס אגמעין: לה) לא תצנעו ג'שא פי אלחכס. ולא פי

תִּקְוֹם וְהִדְרַתְּ פָּנַי זָקֹן
וַיֵּרֵאֲתָ מֵאֲלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה:
מִן קִדְּם דְּסִבְר בְּאוֹרֵיתָא תִּקְוֹם. וְתִהְדֵּר
אִפִּי סְבָא. וְתִדְחַל מֵאֲלֹהֶךָ אֲנָא יי: ס

ס' רבדיעני (שישי כשהן מחוברות בסת"י)

וְכִי יִגְוֹר אֶתְךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא
תֹונֹו אֶתּוֹ: וְאֵרִי יִתְגַּיֵּר עִמְכוֹן. גִּיּוֹרָא

בְּאַרְעִכוֹן. לֹא תֹונֹן יִתִּיה: לֵד בְּאַזְרַח מִכֶּם יִהְיֶה לְכֶם
הַגֵּר | הַגֵּר אֶתְכֶם וְאַהֲבַתְּ לוֹ כְּמוֹד פִּי-גֵרִים
הֵייתֶם בְּאַרְץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
כִּי צִיבָא מִנְכוֹן יְהִי לְכוֹן. גִּיּוֹרָא דִּיתְגַּיֵּר עִמְכוֹן. וְתִרְחַס לִיה כְּוֹתְךָ. אֵרִי
דִּירִין הֵוִיתוֹן בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. אֲנָא יי אֱלֹהֵכוֹן: לֵד לֹא-תַעֲשׂוּ
עוֹל בְּמִשְׁפָּט בְּמִדָּה בְּמִשְׁקָל וּבְמִשׁוֹרָה:

— כס"י —

ואלהיו אני: לכ לא תעשו עול במשפט. אם לדין הרי כבר נאמר לא תעשו עול במשפט (פסוק טו). ומדו משפט השנוי כאן, הוא המדה והמשקל והמשורה. מלמד שהמודד נקרא דין, שאם שקר במדה הרי הוא כמקלקל את הדין וקריו עול, שנאוי ומשקץ, חרם ותועבה. וגורם לחמשה דברים האמורים בדין מטמא את הארץ, ומחלל את השם, ומסלק את השכינה, ומפיל את ישראל בחרב, ומגלה אותם מארצם: במדה. זו מדת הארץ: במשקל. במשמעו: ובמשורה. היא מדת הלח והיבש:

זקן אשמאי, תלמוד לומר זקן, אין זקן אלא שקנה חכמה: והדרת פני זקן. איזהו הדור, לא ישב במקומו ולא ידבר במקומו ולא יסתור את דבריו. יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו, לכך נאמר ויראת מאלהיך, שהרי דבר זה מסור ללבבו שלעושהו, שאין מכיר בו אלא הוא, וכל דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך: לג לא תונו. אונאת דברים. לא תאמר לו אמש היית עובד עבודה זרה ועכשיו אתה בא ללמוד תורה שנתנה מפי הגבורה: לד פי גרים הייתם. מום שבר אל תאמר לחברך: אני ה' אלהיכם. אלהיך

תפסיר רס"ג

אלמסאחה ואלזון ואלמפיאל:
 (ו) בל מואזון עאדלה וצנגאאת
 עאדלה. ואכאל עאדלה.
 ואקסאט עאדלה תפון לקם.
 אנא אללה רבכם אלעדל.
 אלמכורכם מן בלד מצר:
 (ז) ואחפצו גמיע רסומי
 ואחכאמי. ואעמלו בהא. אנא
 אללה אגאזיכם כירא:
 כ (א) תם כלם אללה מוסי
 תכלימא: (ב) ומד בני אסראיל
 וקל להם. אי אנסאן (י"ג: רגל)
 מן בני אסראיל. ומן אלגריב

לא תעבדון שקר בדין. במשחתא.
 במתקלא ובמכילתא: לד מאזני
 צדק אבני צדק איפת צדק
 והיו צדק יהיה לכם אני
 יהוה אלהיכם אשר הוצאתי

אתכם מארץ מצרים: מזונן
 דקשוט מתקלין דקשוט. מכילן
 דקשוט. והינין דקשוט יהון לבון.
 אנא " אללהבון. דאפיקית יתבון
 מארעא דמצרים: לד ושמתם

את כל חקתי ואת כל משפטי ועשיתם אתם
 אני יהוה: ותטרונו ית כל קימי וית כל דיני. ותעבדון יתהון.

אנא יי: פ שביעי כשרון מחוברות בספרי תימן (חמישי)

וידבר יהוה אל משה לאמר: ומליל יי
 עם משה למימר: ^ב ואל בני ישראל תאמר איש
 איש מבני ישראל ומן הגר | הגר בישראל
 אשר יתן מזרעו למלך מות יומת

— רש"י —

להפרע ממי שטומן משקלותיו במלח
 להונות את הבריות שאין מכירים בהם:
^ב ואל בני ישראל תאמר. ענשין על
 האזקרות: מות יומת. בבית דין, ואם אין
 פח לבית דין עם הארץ מסייעין אותן:

לו אבני צדק. הם המשקולות ששוקלין
 כנגדן: איפת. היא מדת היבש: הין. זו היא
 מדת הלח: אשר הוצאתי אתכם. על מנת
 כן. דבר אחר אני הבחנתי במצרים בין טפה
 שלבכור לטפה שאינה שלבכור, ואני הנאמן

שמן המזר (ג) איש איש. המנהג להפריד ביניהם.

תפסיר רס"ג

אלדכייל פי מא בינהם. יעטי מן נסלה לאלצנם פליקתל קתלא. ודו אן ירגמוה אהל אלבלד באלחגארה: ג) ואנא אהל ג'צ'בי בדאלד אלאנסאן. פאקטעה מן בין קומה. אד' אעטא מן נסלה לאלצנם. לפי ינגס מקדסי. ויבדיל אסמי אלמקדס: ד) ואן תגיאפל אהל אלבלד תגיאפלא ען דאלד אלרגל. מע אעטאיה מן נסלה לאלצנם. ולם יקת'לוה: ה) אחללת אנא ג'צ'בי.

עַם הָאָרֶץ יִרְגְּמוּהוּ בְּאֲבָן:
וְלִבְנֵי יִשְׂרָאֵל תִּימַר. גְּבַר גְּבַר מִבְּנֵי
יִשְׂרָאֵל. וּמִן גֵּיּוֹרֵיָא דִּיתְגִּירוֹן בְּיִשְׂרָאֵל.
דִּיתִין מִזְרַעִיה. לְמַלְךְ אֶתְקַטְלָא יִתְקַטִּיל.
עֲמָא בֵּית יִשְׂרָאֵל יִרְגְּמוּנִיה בְּאֲבָנָא:
וְאֲנִי אֶתֶן אֶתְּ פָּנַי בְּאִישׁ
הֵהוּא וְהִכֹּרְתִי אֹתוֹ מִקְרָב
עִמּוֹ כִּי מִזְרַעוֹ נָתַן לְמַלְךְ
לְמַעַן טַמֵּא אֶת־מִקְדָּשִׁי
וְלִחְלֹל אֶת־שֵׁם קִדְּשִׁי:

ואנא. אתין ית רוגזי באנשא ההוא. ואשיצי יתיה מגו עמיה. ארי מזרעיה ירב למולך. בדיל. לסאבא ית מקדשי. ולאחלא ית שמא דקודשי: ו) ואם העלם יעלימו עם הארץ את עיניהם מן האיש ההוא בתתו מזרעו למלך לבלתי המית אתו: ואם. מכבש יכבשון עמא בית ישראל. ית עיניהון מן גוברא ההוא. בדיהב מזרעיה למולך. בדיל דלא למקטל יתיה: ז) ושמותי אני את פני באיש

— כ"י —

פסול מנין, תלמוד לומר בתתו מזרעו למלך: למען טמא את מקדשי. את בנסת ישראל, שהיא מקדשת לי, כלשון (ויקרא כב כג) ולא יחלל את מקדשי: ד) ואם העלם יעלימו. אם העלימו בדבר אחר, סוף שיעלימו בדברים הרבה. אם העלימו סנהדרי קטנה, סוף שיעלימו סנהדרי גדולה:

עם הארץ. עם שבגינו נבראת הארץ. דבר אחר עם שעתידין לירש את הארץ על ידי מצות הללו: ג) אתן את פני. פנאי שלי, פונה אני מכל עסקי ועוסק בו: באיש. ולא בצבור, שאין כל הצבור נכרתין: כי מזרעו נתן למלך. לפי שאמר מעביר בנו ובתו באש (דברים יא י), בן בנו וכן בתו מנין, תלמוד לומר כי מזרעו נתן למלך. זרע

תפסיר רס"ג

בדאלך אלֵאנסאן ובמגאנסיה. וקטעתה. וגמיע אלטאג'יון תבעה ורא אלצנם מן בין קומהם: (ו) ואי אנסאן ולא אלי אלמשעוד'ין ואלעדאפין. ל'טגי אלנאס פי תבעהם. אחללת ג'צ'בי בדאלך אלֵאנסאן. וקטעתה מן בין קומה: (ז) פתקדסו וכוננו מקדסין. לאני אללה רבכם אלקדוס: (ח) ואחפצ'ו רסומי ואעמלו בהא. לאני אללה מקדסכם: (ט) אי אנסאן לען אביה ואמה.

ההוא ובמשפחתו והכרתי אתו ואת כל הזנים אחרי לזנות אחרי המלך מקרב עמם: ואשוי אנא ית רוגזי. באנשא ההוא ובסעודהי. ואשיצי יתיה. וית כל דטען בתרוהי. למטעי. בתר מולך מגו עמהון: והנפש אשר תפנה אל האבת ואל הידענים לזנת אחריהם ונתתי את פני

בנפש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו: ואנש. דיתפני בתר בדין וזכורו. למטעי בתריהון. ואתין ית רוגזי באנשא ההוא. ואשיצי יתיה מגו עמיה: והתקדשתם והייתם קדשים כי אני יהוה אלהיכם: ותתקדשו. ותהון

קדישין. ארי. אנא יי אלהכון: * (שישי) (שביעי כשהן עחוברות) ושמרתם את חקתי ועשיתם אתם אני יהוה מקדשכם: ותטרון ית קימי. ותעבדון יתהון. אנא יי מקדשכון: כי-איש איש אשר יקלל

איש גודים כאו שביעי בספרי תלמי

⊕ טביעתי בספרי תימן ⊕

— כ"י —

כ ובמשפחתו. אמר ר' שמעון וכי משפחה מה חטאה, אלא ללמדך שאין לך משפחה שיש בה מוכס שאין כלם מוכסין, שכלם מחפין עליו: והכרתי אתו. למה נאמר, לפי שנאמר ובמשפחתו, יכול יהיו כל המשפחה

בְּהִכָּרְתָּ, תִּלְמֹד לֹמַר אוֹתוֹ. אוֹתוֹ בְּהִכָּרְתָּ וְלֹא כָּל הַמִּשְׁפָּחָה בְּהִכָּרְתָּ, אֲלֵא בְּיִסּוּרֵי: לְזִנוּת אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ. לְרַבּוֹת שְׂאֵר עֲבוּדָה וְרָדָה שְׂעֲבָדָה בְּכָף, וְאִפְלוּ אִין זֹו עֲבוּדָתָה: וְהִתְקַדְּשִׁיתֶם. זֹו פְּרִישׁוֹת עֲבוּדָה וְרָדָה:

שמך המוד (ט) איש איש. המנהג להפריד ביניהם. וכן בכל מקום

תפסיד רס"ג

פליקתל קתלא. לפמא לען אביה
ואמה. פקד חל דמה: י ואי
רגל זנא בזוגה רגל או
זנא באמראה צאחבה.
פליקתל אלזאן ואלזאניה
קתלא: יא) ואי רגל צאגע
זוגה אביה. פקד פשף סווח
אביה. פליקתלא גמיעא פקד
חלת דמאהמא בדאלד:
יב) ואי רגל צאגע פנתה.
פליקתלא גמיעא. ולמא צנעא
דאהיה פקד חל דמאהמא:

**אֶת-אָבִיו וְאֶת-אִמּוֹ מוֹת
יוֹמַת אָבִיו וְאִמּוֹ קָלִל דָּמִיו
בוֹ: אָרִי גֹבֵר גֹּבֵר. דִּילוּט יֵת אַבּוּהִי. וְיֵת
אִמִּיהָ אֶתְקַטְלָא יִתְקַטִּיל. אַבּוּהִי וְאִמִּיהָ
לֹט קַטְלָא חֵיב: וְאִישׁ אֲשֶׁר
יִנְאַף אֶת אִשְׁתּוֹ אִישׁ אֲשֶׁר
יִנְאַף אֶת-אִשְׁתּוֹ רַעְהוּ מוֹת-
יוֹמַת הַנְּאָף וְהַנְּאָפֶת: וּגְבֵר.
דִּיגוּף יֵת אֶתְת גֹּבֵר. דִּיגוּף יֵת אֶתְת**

חבריה. אתקטלא יתקטיל גיפא וגיפתא: דא ואיש אשר
ישכב את-אשת אביו ערות אביו גלה מות-
יומתו שניהם דמיהם בם: וגבר. דישכוב ית אתת
אבוהי. עריתא דאבוהי גלי. אתקטלא יתקטלון תרויהון קטלא חביבין:
יב ואיש אשר ישכב את-פלתו מות יומתו
שניהם תבל עשו דמיהם בם: וגבר. דישכוב ית
פלתיה. אתקטלא יתקטלון תרויהון. תבלא עבדו קטלא חביבין:

— כ"י —

לאשת קטן למדנו שאין לקטן קדושין.
ועל איזו אשת איש היבתי לה: אשר
ינאף את אשת רעהו. פרט לאשת גוי.
למדנו שאין קדושין לגוי: מות יומת
הנאף והנאפת. כל מיתה האמורה
בתורה סתם אינה אלא חנק: יב תבל עשו.
גנאי. לשון אחר מבלבלין זרע האב
בזרע הבן:

ט אביו ואמו קלל. לרבות לאחר מיתה:
דמיו בו. זו סקילה וכן כל מקום
שנאמר דמיהם בם. ולמדנו מאוב וידעוני
שנאמר בהם באבן ירגמו אותם דמיהם בם
(פסוק כז). ופשוטו שלמקרא. כמו דמו בראשו
(יכושע 3 יט). אין נענש על מיתתו אלא הוא.
שהוא גרם לעצמו שיהרג: י ואיש. פרט
לקטן: אשר ינאף את אשת איש. פרט

תפסיר רס"ג

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־
זָכָר מִשְׁכַּבֵי אִשָּׁה תוֹעֵבָה
עָשׂוּ שְׁנֵיהֶם מוֹת יוּמָתוּ
דְּמֵיהֶם בָּם: וּגְבַר. דִּישְׁכּוּב יֵת
דְּכוּרָא מִשְׁכַּבֵי אֲתָא. תוֹעֵיבָא עֲבָדוּ
תַרְוִיהוֹן. אֲתַקְטְלָא יִתְקַטְלוּן קַטְלָא
חִיבִין: וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח
אֶת־אִשָּׁה וְאֶת־אִמָּהּ זָמָה
הוּא בְּאִשׁ יִשְׂרָפוּ אֹתוֹ

יג) וְאִישׁ רַגְלֵי צִיאָגַע דִּכְרָא עֲלֵי
פִן מִצְאָגַעֵהי אֲלִנְסָא. פְּקֻד
צִנְעָא גְמִיעָא כְרִיחָה. פְּלִיקְתָּלָא
קַתְלָא פְּקֻד חַל דְּמֵאֲהֵמָא:
יד) וְאִישׁ רַגְלֵי אֲתַכִּידֵי אֲמֵרָאֵה
וְאֲמֵהָא פְּתֻלְדֵי פִאחֶשֶׁה. פְּלִיחֶרְק
בְּאֲלִנְאָר הוּוּ וְהוּן עֲלֵי אֲלִבְדֵּל.
וְלֹא תִכּוֹן פִּאחֶשֶׁה פִּי מֵא
בִּינְפִים: טו) וְאִישׁ רַגְלֵי גְעַל
מִצְאָגַעֵתָה. מֵע בְּהִימָה
פְּלִיקְתָּל קַתְלָא. וְאֲלִבְהִימָה
אִיעֵיָא פִּאקְתְּלוּהָ: טז) וְאִישׁ
אֲמֵרָאֵה. תְּקַדְמֵת אֲלֵי בְּהִימָה

וְאֶתְהֶן וְלֹא תִהְיֶה זָמָה בְּתוֹכְכֶם: וּגְבַר. דִּישְׁכַּב יֵת
אֲתָתָא. וְיֵת אִמָּה עֵצַת חֲטִיין הִיא. בְּנוּרָא. יוֹקְדוּן יִתִּיה וְיִתְהוֹן. וְלֹא
תִּהְיֶי עֵיצַת חֲטִיין בִּינִיכוּן: טז) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכַבְתּוֹ
בְּבִהְמָה מוֹת יוּמָת וְאֶת־הַבְּהֵמָה תִּהְרֹגוּ: וּגְבַר.
דִּיתִין שְׁכּוּבְתִיָה. בְּבַעֲרָא אֲתַקְטְלָא יִתְקַטְלֵל. וְיֵת בְּעִירָא תְּקַטְלוּן:
טז) וְאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרַב אֶל־כָּל בְּהֵמָה לְרַבְעָה

— רס"י —

שְׁבָאָה לְאָדָם תִּקְלָה עַל יְדֵהָ, לְפִיכָף אָמַר
הַכְּתוּב תִּסְקַל. קַל וְחֹמֶר לְאָדָם שְׂוִידַע
לְהַכְחִין בֵּין טוֹב לְרָע וְגוֹרָם רָעָה לְחַבְרוֹ
לְעַבּוֹר עֲבָרָה. כִּיּוֹצֵא בְּדַבָּר אֲתָה אֹמֵר
(דְּכִיִּים יב 3) אֲבִד תִּאבְדוּן אֶת כָּל הַמְּקוֹמוֹת,
הָרִי דְּבָרִים קַל וְחֹמֶר, מַה אֵילֻנוֹת שְׁאִינָן
רוֹאִין וְאִינָן שׁוֹמְעִין עַל שְׁבָאֵת תִּקְלָה עַל
יָדָם אֲמֵרָה תוֹרָה הַשְּׁחַת, שְׂרוּף וְכֻלָּה, הַמְּשָׂה
אֶת חֲבָרוֹ מִדְּרָף חַיִּים לְדַרְכֵי מִיתָה עַל אַחַת

יג מִשְׁכַּבֵי אִשָּׁה. מְכַנִּיס כְּמִכְחֹל בְּשׁוֹפְרָתָה:
יד יִשְׂרָפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהֶן. אִי אֲתָה יָכוֹל לֹאמַר
אֲשֶׁתּוֹ הִרְאִשׁוּנָה יִשְׂרָפוּ, שְׁהָרִי נִשְׂאָה בְּהֶתֶר
וְלֹא נִאֲסָרָה עֲלָיו, אֲלֵא אִשָּׁה וְאִמָּה הַכְּתוּבִין
כָּאן, שְׁתִּיהֶן לְאִסוּר, שְׁנִשְׂאָ אֶת חֲמוֹתוֹ וְאִמָּה.
וְיֵשׁ מְרַבּוֹתֵינוּ שְׂאוּמְרִים, אִין כָּאן אֲלֵא
חֲמוֹתוֹ. וּמַהוּ אֲתִהֶן, אֶת אַחַת מֵהֶן, וְלִשׁוֹן יְוִנִי
הוּא הֶן אַחַת: טו וְאֶת הַבְּהֵמָה תִּהְרֹגוּ. אִם
אָדָם חָטָא בְּהֵמָה מַה חָטָאָה, אֲלֵא מִפְּנֵי

תפסיר דס"ג

לתנזוהא. פאקתל אלאמראה
 ואלבהימה. למא צנעא דאיה
 פקוד חל דמאהמא בדאלך:
 (יז) ואי רגל אתכיד אכיתה.
 אבנה אביה או אבנה אמה.
 פנציר אלי סוותהא. ונצרת
 אלי סוותה פדאלך עאר.
 פינקטעאן מן חצירה קומהם.
 למא פשף סווה אכיתה פקוד
 חמל וזרה: (יח) ואי רגל צאגע
 אמראה חאיץ. פכשף סוותהא
 וערא נביעהא. וחי איצא
 כשפת נביע דמהא. פינקטעאן
 גמיעא מן בין קומהם:

אֶתְּהָ וְהִרְגֵתָ אֶת־הָאִשָּׁה
 וְאֶת־הַבְּהֵמָה מוֹת יוּמָתוּ
 דְּמֵיהֶם בָּם: וְאֶתְתָּא. דְּתִקְרַב לֹת
 כָּל בְּעִירָא לְמִשְׁלַט בָּהּ. וְתִקְטוּל יֵת
 אֶתְתָּא וְיֵת בְּעִירָא. אֶתְקֻטְלָא יֵתְקֻטְלוּ
 קֻטְלָא חֵיבִין: ^ד וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִקַּח
 אֶת־אֶחָתוֹ בֵּת־אָבִיו אֹ
 בֵּת־אָמוֹ וְרָאָה אֶת־עֲרוֹתָהּ
 וְהִיא תִרְאָה אֶת־עֲרוֹתָו
 חֶסֶד הוּא וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי

בְּנֵי עַמֶּם עֲרוֹת אֶחָתוֹ גְּלָה עוֹנוֹ יִשָּׂא: וּגְבַר דְּיִסַּב
 יֵת אֶחְתִּיהָ. בֵּת אָבוּהִי אֹ בֵת אִמִּיהָ. וְיַחְזִי יֵת עֲרִיתָהּ. וְהִיא תַחְזִי יֵת
 עֲרִיתָהּ קִלְנָא הוּא. וְיִשְׁתִּיצוּן. לְעֵינֵי בְּנֵי עַמְהוֹן. עֲרִית אֶחְתִּיהָ גְּלֵי
 חוּבִיהָ יִקְבִּיל: ^ד וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִשְׁכַּב אֶת־אִשָּׁה דָּוָה
 וְגָלָה אֶת־עֲרוֹתָהּ אֶת־מְקַרְהָ הָעֵרָה וְהוּא
 גְּלָתָהּ אֶת־מְקוֹר דְּמֵיהָ וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקְרַב
 עַמֶּם: וּגְבַר. דְּיִשְׁכּוּב יֵת אֶתְתָּא טוּמְאָה. וְיִגְלִי יֵת עֲרִיתָהּ יֵת קִלְנָה
 גְּלֵי. וְהִיא. תִּגְלִי יֵת סוּאָבֵת דְּמָהָא. וְיִשְׁתִּיצוּן תַּרְוִיהוֹן מִגּוֹ עַמְהוֹן:

— כ"י —

וְהוּי"ו יוֹרְדֵת בְּתֻבָּה לְשֵׁם דְּבָר, כְּמוֹ וְעוֹה,
 מִגְזֵרֵת (אסתר כ ט) וְלֹא קָם וְלֹא זָע, וְכֵן אַחְוָה
 מִגְזֵרֵת אַח. וְהָעֵרָאָה זֹו נְחָלְקוּ בָּהּ רְבוּתִינָה
 יֵשׁ אוֹמְרִים זֹו נְשִׁיקַת שְׁמֵשׁ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים זֹו
 הַכְּנַסְתָּ עֲטָרָה:

כְּמָה וְכְמָה: ^י חֶסֶד הוּא. לְשׁוֹן אֲרָמֵי חֲרָפָה
 (כרכסית לד יד) חֶסוּדָא. וּמְדַרְשׁוֹ אִם תִּאמַר קִין
 נָשָׂא אַחֻתָּו, חֶסֶד עֲשָׂה הַמְּקוֹם לְבָנוֹת עוֹלָמוֹ
 מִמּוֹנָה שְׁנַאָמֵר (סכליס פט ג) עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה:
 יֵשׁ הָעֵרָה. גְּלָה. וְכֵן כָּל לְשׁוֹן עֲרוֹה גְּלֵי הוּא.

תפסיר רס"ג

וְעֵרֹת אַחֹת אִמֶּךָ
וְאַחֹת אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה
כִּי אֶת־שְׂאֵרוֹ הֵעֵרָה עִוֹנִם

יִשְׂאוּ: וְעֵרִית אַחַת אִמְךָ. וְאַחַת אָבִיךָ
לֹא תִגְלִי. אֲרִי יֵת קִרְיַבְתִּיהָ. גְּלִי חֹבְהוֹן
יִקְבְּלוֹן: בַּ וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב
אֶת־דָּדְתוֹ עֵרֹת דָּדוֹ גְּלֶה
חֲטָאִם יִשְׂאוּ עֲרִירִים יִמְתּוּ:

וגבר. דִּישְׁכּוֹב יֵת אֶתֶת

אֲחֻבְהִי. עֲרִיתָא דְאֲחֻבְהִי גְּלִי. חֹבְהוֹן יִקְבְּלוֹן דְּלֹא וְלֹד יִמְתּוּן:
בַּ וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אִשְׁתּוֹ אֲחִיו נָדָה הוּא

עֵרֹת אֲחִיו גְּלֶה עֲרִירִים יִהְיוּ: וגבר. דִּישְׁכַּב. יֵת אֶתֶת
אֲחֻבְהִי מְרַחֵקָא הִיא. עֲרִיתָא דְאֲחֻבְהִי גְּלִי דְלֹא וְלֹד יִהּוֹן:

כַּבּ וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־חֻקֹּתַי וְאֶת־כָּל־מִשְׁפָּטַי
וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִקְיֹא אֶתְכֶם הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לְשֹׁבֵת בָּהּ: וְתִטְרוּן יֵת כָּל

יט) וסוודה' כאלתך ועמתך לא
תכשף. פאן מן ערא נסיבה
פקד חמל וזרה: כ) ואי רגל
ציאגע זוגה' עמה. פקד כשף
סוודה' עמה. וממא חמלא
וזדהמא ימותאן עקימאן: כא)
ואי רגל אתכיד' זוגה' אכיה.
אלתי הי מבעדה מנה. פלמא
כשף סוודה' אכיה יפונאן
עקימאן: כב) ואחפצו גמיע
רסומי ואחפאמי. ואעמלו בהא.
ולא ישתתכם אלבלה. אלדי
אנא מדכילכם הנאך לתחזוזה:

— רס"י —

לו בנים קוברן, אין לו בנים מת בלא בנים,
לכך שנה בשני מקראות אלו ערירים ימותו
ערירים יהיו. ערירים ימותו, אם יהיו לו
בשעת עברה, לא יהיו לו בשימות לפי
שקוברן בחייו. ערירים יהיו, שאם אין לו
בשעת עברה, יהיה כל ימיו כמו שהוא
עכשו: כה נדה הוא. השכיבה הזאת מנדה
היא ומאוסה. ורבותינו דרשו לאסור הערצה
בה כנדה, שהערצה מפורשת בה (פסוק יט)

יט וערות אחות אמה וגוי. שנה הכתוב
באזהרתו, לומר שהזהר עליהן בין על אחות
אביו ואמו מן האב בין על אחיותיהן מן
האם, אבל ערות אשת אחי אביו לא הזהר
אלא על אשת אחי אביו מן האב: כ אשר
ישכב את דדתו. המקרא הזה בא ללמד
על כרת האמור למעלה, שהוא בענש
הליכת ערירי: ערירים. כתרגומו בלא ולד,
ודומה לו (בראשית טו ז) ואנכי הולך ערירי. יש

תפסיר דס"ג

כג) ולא תסירו פי רסום אלמם. אלדי אנא טארדהם מן בין ידיכם. פאנהם למא צנעו גמיע הד'ה אקליתיהם: כד) וקלת לפם חאכמא. אנתם תחוזון בלדהם. ואנא אעטיה לפם תחוזוה. בלד יפיץ אללפן ואלעסל. לאני אללה רבכם. אלדי אפרותכם מן גמיע אלמם: כה) פמליוזו אלבהימה אלטאדהר מן אלנגסה. ואלטאיר אלנגס מן אלטאהר.

קִימִי וְיַת כָּל דִּינִי. וְתַעֲבֹדוּן יְתְהוּן. וְלֹא תִרְוֹקוּן יְתְכוֹן אֲרַעָא. דְּאָנָא. מְעִיל יְתְכוֹן. לְתַמְזֵן לְמַתַּב בַּהּ: **(שביעי)** בַּג וְלֹא תִלְכוּ בְּחֻקַּת הַגּוֹי אֲשֶׁר־אֲנִי מְשַׁלַּח מִפְּנֵיכֶם כִּי אֶת־כָּל־אֱלֹהֵי עֲשׂוּ וְאֶקֶן בָּם: וְלֹא תִהְיוּן בְּנִימוּסֵי עַמְמֵיָא. דְּאָנָא מְגִלִי מִן קְדַמִּיכוֹן. אֲרִי יַת כָּל אֱלִין עֲבַדוּ. וְרַחֵיק מִימְרֵי יְתְהוּן: כִּד וְאֹמַר לָכֶם

אֲתֶם תִּירְשׁוּ אֶת־אֲדָמְתֶם וְאֲנִי אֶתְנַנְנָה לָכֶם לְרִשְׁתָּה אֲתָה אֲרִין זִבְתַּ חֶלֶב וּדְבַשׁ אֲנִי יְהוּה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים: וְאִמְרִית לְכוֹן. אֲתוּן תִּירְתוּן יַת אֲרַעְהוּן. וְאָנָא. אֶתְנַנְנָה לְכוֹן לְמִירַת יְתָה. אֲרַע. עֲבַדָּא חֶלֶב וּדְבַשׁ. אָנָא יְי אֱלֹהֵיכוֹן. דְּאִפְרִישִׁית יְתְכוֹן מִן עַמְמֵיָא: **(מפעייר)** כִּד וְהִבְדַּלְתֶם בֵּין־הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה לְטֹמְאָה וּבֵין־הָעוֹף הַטֹּמֵא לְטֹהַר וְלֹא־תִשְׁקְצוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בַּבְּהֵמָה וּבְעוֹף וּבְכָל־אֲשֶׁר תִּרְמַשׁ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי לָכֶם לְטֹמְאָה: וְתַפְרְשׁוּן. בֵּין בְּעִירָא דְכִיָּא לְמַסְאָבָא. וּבֵין עוֹפָא מְסָאָבָא

— כס"י —

בין פרה לחמור, שהרי מבדלין ונפרין הם, אלא בין טהורה לך לטמאה לך, בין שנשחט רבו שלסימן לנשחט חציו. וכמה בין רבו לחציו, מלא שערך: אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי לָכֶם

את מקורה הערה (לטיל יח): כג וְאֶקֶן. לשון מִיאוּס, כְּמוֹ (בראשית כז מו) קצתי בחיי, כְּאֵדָם שהוא קץ במזונו: כס וְהִבְדַּלְתֶם בֵּין הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה לְטֹמְאָה. אין צריך לומר

תפסיר רס"ג

ולא תרגסו אנפסכם באל־
בהאים ואלטויר. וסאיר מא ידב
עלי אלארץ. אלדי אפרזתה
לכם לאלתנגיס: כו) וכונו לי
מקדסין. לאני אללה אלקדוס.
אפרזתכם מן אללאמם לתכונו
לי כיאצה: כז) ואי רגל או
אמרעה. כאן מנהמא
משעודא. או עדאפא פליקתלא
קתלא. ובאלחגארה ירגמוהמא
פקד חלת דמאהמא:

לְדַכְּא. וְלֹא תִשְׁקֶצוּן יָת נַפְשְׁתְּכוֹן
בְּבַעֲרֵיא וּבַעוֹפֹא. וּבְכָל דְּתִרְחִישׁ אַרְעָא.
דְּאַפְרִישִׁית לְכוֹן לְסַאבָּא: כו) וְהֵייתֶם
לִי קְדָשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי
יְהוָה וְאַבְדַּל אֶתְכֶם מִן־
הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי: וּתְהוֹן קְדָמִי
קְדִישִׁין. אֲרִי קְדִישׁ אֲנָא יי. וְאַפְרִישִׁית
יְתְּכוֹן: מִן עַמְמֵיא לְמַהוּי פְּלַחִין קְדָמִי:
כו) וְאִישׁ אִוְ-אִשָּׁה כִּי-יְהִיָּה בְּהֶם אוֹב אוֹ יִדְעֵנִי
מוֹת יוֹמְתוֹ בְּאֶבֶן יִרְגְּמוּ אֶתְכֶם דְּמִיָּהֶם בָּם: וּגְבַר
אוֹ אֶתְא. אֲרִי יְהִי בְּהוֹן בְּדִין. אוֹ זְכוּרוּ אֶתְקַטְלָא יְתַקְטְלוֹן. בְּאֶבְנָא.

ירגמון יתהון קטלא חיבין: פ פ פ

סיד פיסוקים סימן ונאה

— רש"י —

להיות לי שתהא הבדלתכם מהם לשמי
פורש מן העברה ומקבל עליו עול מלכות
שמים: כו כי יהיה בהם אוֹב וגוי. כאן נאמר
בהם מיתה ולמעלה כרת. עדים והתראה
בסקילה, מזיד בלא התראה בהכרת ושגגתם
חטאת, וכן בכל חיבי מיתות שנאמר בהם
כרת:

חסלת פרשת קדשים

לטמא. לאסור: כו וְאַבְדַּל אֶתְכֶם מִן
הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי. אם אתם מבדלים מהם
הרי אתם שלי ואם לאו הרי אתם
שלבוכדנצר וחבריו. רבי אלעזר בן עזריה
אומר מנין שלא יאמר אדם נפשי קצה
בבשר חזיר, אי אפשי ללבוש בלאים, אבל
יאמר אפשי, ומה אעשה ואבי שבשמים גזר
עלי, תלמוד לומר וְאַבְדַּל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים

שמו רמור (כ) וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה. המנהג להפריד בין אוֹ לאִשָּׁה.

ברכה ראשונה שקודם ההפטרה

**ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. אשר בחר, בנביאים טובים. ורצה
בדבריהם, הנאמרים באמת. ברוך אתה יהוה. הבוחר בתורה,
במשה עבדו, וב ישראל עמו. ובנביאי, האמת והצדק: (אמ)**

הפטרה דקדשים

ביחזקאל סימן כ

וַיְהִי | בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית בַּחֲמִשִּׁי בַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בָּאוּ
 אֲנָשִׁים מִזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל לְדַרְשׁ אֶת־יְהוָה וַיֵּשְׁבוּ
 לִפְנֵי: וַהוּא, בַּשָּׁתָא שְׁבִיעִיתָא. בַּחֲמִישָׁא, בְּעֶסְרָא לִירְחָא. אָמַר
 נְבִיא. אַתּוּ גְבֵרִין. מִסְבֵּי יִשְׂרָאֵל, לְמַתְבַּע אֶלְפָן מִן קָדָם יי. וַיְתִיבוּ,
 קְדָמִי: ׀ וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: וַהוּא פִתְגָם נְבוּאָה מִן קָדָם
 יי, עֲמִי לְמִימַר: ׀ בֶּן־אָדָם דִּבֵּר אֶת־זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרַת
 אֱלֹהִים כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַלְדַרְשׁ אֶתִּי אַתֶּם בָּאִים
 חִי־אֲנִי אִם־אֲדַרְשׁ לָכֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: בַּר אָדָם. אֶתְנַבֵּי.
 לְסִבֵּי יִשְׂרָאֵל, וְתִימַר לְהוֹן. כַּדְנָן אָמַר, יי אֱלֹהִים. הַלְמַתְבַּע אֶלְפָן מִן
 קְדָמִי, אֶתוֹן אֶתוֹן. קִים אָנָּא, אִם אֲשַׁתְּאִיל לְכוֹן בְּמִימְרֵי אָמַר, יי
 אֱלֹהִים: ׀ הַתְּשַׁפֵּט אַתֶּם הַתְּשַׁפֹּט בֶּן־אָדָם אֶת־תּוֹעֵבַת
 אֲבוֹתֶם הוֹדִיעֶם: הַתּוֹכַח יְתַהוֹן. הַתּוֹכַח, בַּר אָדָם. יֵת תּוֹעֵבַת
 אֲבֹתֶהוֹן, הוֹדְעֵנוּן: ׀ וְאָמְרַת אֱלֹהִים כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
 בַּיּוֹם בַּחֲרֵי בְיִשְׂרָאֵל וְאִשָּׁא יָדַי לְזֹרַע בֵּית יַעֲקֹב וְאוֹדַע
 לָהֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאִשָּׁא יָדַי לָהֶם לֵאמֹר אֲנִי יְהוִה
 אֱלֹהֵיכֶם: וְתִימַר לְהוֹן. כַּדְנָן אָמַר, יי אֱלֹהִים. בַּיּוֹמָא, דְּאֶתְרַעִיתִי
 בְּיִשְׂרָאֵל. וְקִימִית בְּמִימְרֵי. לְזֹרְעָא, דְּבֵית יַעֲקֹב. וְאֶתְגַּלִּיתִי לְמַפְרָקֵהוֹן,
 בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם. וְקִימִית בְּמִימְרֵי לְהוֹן, לְמִימַר. אָנָּא, יי אֱלֹהֵכוּן:
 בַּיּוֹם הַהוּא נִשְׂאֵתִי יָדַי לָהֶם לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
 אֶל־אֶרֶץ אֲשֶׁר־תָּרַתִּי לָהֶם זֶבֶת חֶלֶב וּדְבַשׁ עִבֵי הִיא
 לְכָל־הָאֶרְצוֹת: בַּיּוֹמָא הַהוּא. קִימִית בְּמִימְרֵי, לְהוֹן. לְאַפְקוּתֵהוֹן,
 מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם. לְאֶרְעָא, דִּיהֵבִית לְהוֹן. עֶבְדָּא חֶלֶב, וּדְבַשׁ.

זולק הדקדוק: ׀ ואמרת אליהם כה אמר. בפשטא, לא בזקא בכל ספרי תימן:

תִּשְׁבַּחֵהָ הִיא, לְכֹל מְדִינָתָא: ז וְאָמַר אֵלֵיהֶם אִישׁ שְׁקוּצֵי עֵינָיו
 הַשְּׁלִיכוּ וּבְגָלוּלֵי מְצָרִים אַל-תִּטְמְאוּ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
 וְאָמְרִית לְהוֹן. גְּבַר שְׁקוּצוּהִי, אַרְחִיקוּ מִקְבִּיל עֵינוּהִי. וּבְפִלְחָן טְעוֹת
 מְצָרָאִי, לֹא תִסְתַּאֲבוּן. אֲנָא, יי אֱלֹהֵכוֹן: ה וַיִּמְרוּ-בִי וְלֹא אָבוּ
 לִשְׁמַע אֵלַי אִישׁ אֶת-שְׁקוּצֵי עֵינֵיהֶם לֹא הַשְּׁלִיכוּ וְאֶת-
 גְּלוּלֵי מְצָרִים לֹא עָזְבוּ וְאָמַר לְשֹׁפֵךְ חַמְתִּי עֲלֵיהֶם
 לְכֹלוֹת אֶפְי בָּהֶם בְּתוֹךְ אֶרֶץ מְצָרִים: וְסָרִיבוּ עַל מִימְרִי. וְלֹא
 אָבוּ, לְקַבֵּל לִנְבִיִי. גְּבַר יֵת שְׁקוּצֵי עֵינֵיהוֹן, לֹא אַרְחִיקוּ. וְיֵת פִּלְחָן טְעוֹת
 מְצָרָאִי, לֹא שִׁבְקוּ. וְאָמְרִית, לְמִשְׁפַּךְ חַמְתִּי עֲלֵיהוֹן. דִּיחוּל רְגִזִי, בְּהוֹן.
 בְּגוּ, אַרְעָא דְמְצָרִים: ט וְאָעֵשׂ לְמַעַן שָׁמַי לְבַלְתִּי הַחֵל לְעֵינֵי
 הַגּוֹזִים אֲשֶׁר-הֵמָּה בְּתוֹכֶם אֲשֶׁר נוֹדַעְתִּי אֵלֵיהֶם לְעֵינֵיהֶם
 לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מְצָרִים: וְעַבְדִּית, בְּדִיל שָׁמַי. בְּדִיל דְלֹא יִתְחַל.
 לְעֵינֵי עַמְמֵיָא, דְאֲנוּן בִּינֵיהוֹן. דְאֵתְגַלִּיתִי לְמִפְרָקְהוֹן, לְעֵינֵיהוֹן.
 לְאַפְקוּתְהוֹן, מֵאַרְעָא דְמְצָרִים: י וְאוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מְצָרִים
 וְאֲבֵאֵם אֶל-הַמְּדָבָר: וְאַפִּיקְתַּנּוּן, מֵאַרְעָא דְמְצָרִים. וְאַעֲלִיתַנּוּן,
 לְמִדְבָּרָא: יא וְאַתָּן לָהֶם אֶת-חֻקוֹתַי וְאֶת-מִשְׁפָּטֵי הוֹדַעְתִּי
 אוֹתָם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם: וְיִהְיֶיב לְהוֹן, יֵת
 קִימִי. וְיֵת דִּינִי, הוֹדַעִית יִתְהוֹן. דְאֵם יַעֲבִיד יִתְהוֹן. אֲנָשָׂא, יִיחֵי בְּהוֹן בְּחֵי
 עֲלֵמָא: יב וְגַם אֶת-שִׁבְתוֹתַי נָתַתִּי לָהֶם לְהִיּוֹת לְאוֹת בֵּינִי
 וּבִינֵיהֶם לְדַעַת בִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם: וְאַף יֵת יוֹמֵי שְׁבִיָּא
 דִּילִי, יִהְיֶיב לְהוֹן. לְמַהוּי לְאֵת. בֵּין מִימְרִי, וּבִינֵיהוֹן. לְמַדַּע. אֲרִי. אֲנָא יי
 מְקַדְּשֵׁהוֹן: יג וַיִּמְרוּ-בִי בֵּית-יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר בְּחֻקוֹתַי לֹא-
 הָלְכוּ וְאֶת-מִשְׁפָּטֵי מֵאִסוּ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחֵי
 בָּהֶם וְאֶת-שִׁבְתוֹתַי חָלְלוּ מְאֹד וְאָמַר לְשֹׁפֵךְ חַמְתִּי
 עֲלֵיהֶם בְּמִדְבָּר לְכֹלוֹתָם: וְסָרִיבוּ עַל מִימְרֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל,

במדברא. בקימי לא הליכו, וית דיני קצו. דאם יעביד יתהון אנשא, ייחי בהון פתי עלמא. וית יומי שביא דילי, אחילו לחדא. ואמרית. למשפך חמתי עליהון. במדברא, לשיציותהון: **וַאֲעֲשֶׂה לְמַעַן שָׁמַי לְבַלְתִּי הַחֵל לְעֵינַי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִים לְעֵינֵיהֶם: וְעַבְדִּית, בְּדִיל שָׁמַי. בְּדִיל דְּלָא יתְחַל, לְעֵינַי עַמְמֵיָא. דְּאִפִּיקְתַּנּוּן, לְעֵינֵיהוֹן: ^{טו} וְגַם-אֲנִי נִשְׂאתִי יָדַי לָהֶם בַּמְדָּבָר לְבַלְתִּי הָבִיא אוֹתָם אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַתִּי זִבְתַּת חֶלֶב וּדְבַשׁ עֲבִי הִיא לְכָל-הָאָרְצוֹת: וְאִף אֲנָא. קַיִמִית בְּמִמְרֵי. לְהוֹן, בַּמְדָּבָרָא. בְּדִיל דְּלָא לְאֶעְלָא יתהון, לָאֶרְעָא דִּיהֵבִית. עֲבָדָא חֶלֶב, וּדְבַשׁ. תְּשַׁבְּחָא הִיא, לְכָל מְדִינְתָא:**

ומנהג השאמי להוסיף פסוקים אלו:

^{טז} יַעַן בְּמִשְׁפָּטֵי מֵאָסוּ וְאֶת-חֻקוֹתַי לֹא-הִלְכּוּ בְּהֶם וְאֶת-שַׁבְּתוֹתַי חָלְלוּ כִּי אַחֲרַי גְּלוּלֵיהֶם לִבְּסֵם הַלֶּךְ: חֶלְף, דְּבִדְיֵי קֶצוּ. וְיֵת קִימִי, לֹא הִלְכּוּ בְּהוֹן. וְיֵת יוֹמֵי שְׂבִיָּא דִּילִי, אַחִילוּ. אַרְיָ בְּתַר פְּלַחַן טַעֲוֵתְהוֹן, לְבַהוֹן טַעֲוִי: ^{יז} וְתַחַס עֵינַי עֲלֵיהֶם מִשַּׁחֲתָם וְלֹא-עָשִׂיתִי אוֹתָם כְּלָה בַּמְדָּבָר: וְחַסַּת עֵינַי. עֲלֵיהוֹן, מִלְּחַבְּלוֹתְהוֹן. וְלֹא עַבְדִּית עִמְהוֹן. גְּמִירָא, בַּמְדָּבָרָא: ^{יח} וְאָמַר אֶל-בְּנֵיהֶם בַּמְדָּבָר בְּחֻקֵי אֲבוֹתֵיכֶם אֶל-תִּלְכוּ וְאֶת-מִשְׁפָּטֵיהֶם אֶל-תִּשְׁמְרוּ וּבְגְלוּלֵיהֶם אֶל-תִּטְמְאוּ: וְאִמְרִית לְבְנֵיהוֹן, בַּמְדָּבָרָא. בְּגוּרַת אֲבָהֲתְכוֹן, לֹא תִהְיוּ. וְיֵת נְמוּסֵיהוֹן, לֹא תִשְׁרוּן. וּבְפְלַחַן טַעֲוֵתְהוֹן, לֹא תִסְתַּאֲבוּן: ^{יט} אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּחֻקוֹתַי לִכּוּ וְאֶת-מִשְׁפָּטֵי שְׁמְרוּ וְעֲשׂוּ אוֹתָם: אֲנָא, ^כ יְיָ אֱלֹהֵיכֶם. בְּקִימִי, הִלְכּוּ. וְיֵת דִּינֵי טְרוּ, וְעַבִּידוּ יתהון: ^{כא} וְאֶת-שַׁבְּתוֹתַי קִדְּשׁוּ וְהָיוּ לְאוֹת בֵּינֵי וּבֵינֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וְיֵת יוֹמֵי שְׂבִיָּא דִּילִי, קְדִישׁוּ. וְיֵהוֹן לְאֵת, בֵּין מִמְרֵי וּבֵינֵיכֶם. לְמַדְע. אַרְיָ אֲנָא, ^{כב} יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

(גְּאֵלְנוּ יְהוָה עֲבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

(פְּרַקְנָא. ^{כג} יְיָ עֲבָאוֹת, שְׁמִיָּה. קְדִישָׁא, דִּישְׂרָאֵל:)

על דא יתברך וישתבח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. דִּי לְעֵילָא, חֵיא וְקִימָא. מְבָרַךְ הוּא לְעַלְמ, וּלְעַלְמֵי עַלְמֵיָא:

זללק הדקדוק: ^{כד} ואת משפטי שמרו. תביר: ועשו. טפחא. ובדפוסים תיבת 'שמרו' בטפחא: